

המבקר הפנימית

הנדון: תמצית דוח ביקורת בנושא: פעילות פסולה בתשלומי מענקי הקורונה

רקע

1. בתקופת משבר הקורונה נדרשה רשות המיסים לשמור על רציפות תפקודית ולתת מענה לאזרחים בנושאים שונים, בד בבד עם קיום ההגבלות שהטילה הממשלה ובכללן צמצום כוח האדם. נוסף על פעילותה השוטפת של רשות המיסים הוטל עליה בתקופה זו להפעיל מנגנונים שונים לתשלום המענקים, שנועדו לסייע לעסקים, על פי החלטות הממשלה. במסגרת זו נקבעו אמות מידה לקביעת הזכאות למענק, לקביעת הזכאים, לחישוב סכום המענק לכל עסק ולאופן תשלום המענק.
2. על רקע הפגיעה הקשה באוכלוסיית בעלי העסקים ובשל המשך התפשטותו של נגיף הקורונה והחלטות הממשלה בנוגע לחידוש ההגבלות על פתיחת עסקים וניהולם, נקבעו תנאים והוראות למתן מענק סיוע לעסקים ולשכירים בעל שליטה, וזאת בגין חוק התכנית לסיוע כלכלי (נגיף קורונה החדש) (הוראת שעה), תש"פ 2020 (להלן: "החוק").
3. בקשות לעוסקים קטנים בעלי מחזורים של עד 300,000 ₪ ומענקים לבעלי שליטה טופלו על ידי חטיבת שירות הלקוחות של רשות המיסים כ"מענקים סוציאליים". **הביקורת לא עסקה בתחום זה.**
4. בקשות לבעלי מחזורים של 300,000 ₪ ועד 400,000,000 ₪ טופלו במסגרת בקשות ל"השתתפות בהוצאות קבועות" תחת אחריות "מחלקת הפיצויים" של נזק ישיר ועקיף אשר בעבודתם השוטפת עוסקים בתשלומי פיצויים על פגיעות מפעילות איבה במסגרת "חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תשלום פיצויים) (נזק מלחמה ונזק עקיף), תשל"ג-1973" (להלן "המחלקה").
5. כתוצאה מממצאי בדיקת תלונות שהתקבלו ומתוך הבנה כי קיים צורך בהטמעת ויעול מערכות מחשוב, יצירת אחידות בטיפול, חיסכון ויעילות לרשות המיסים ומדינת ישראל ושמירה על טוהר המידות. חטיבת הביקורת ערכה "ביקורת בזמן אמת" על פעילות המחלקה תוך שימת דגש על תיקני ביקורת מקובלים, מתן המלצות שוטפות, הסקת מסקנות.

ממצאים

- להלן ממצאים עיקריים שעלו בביקורת וכן המלצות שהועברו בצורה שוטפת למנהל המחלקה, בין היתר, באמצעות פגישות רבות שהתקיימו עמו ויישומם על ידו.
- ניתנה אפשרות לייצוג לצורך הגשת השגות וטיפול בבקשות עוסקים גם למייצגים לא רשומים וללא ייפוי כוח.
 - המלצנו כי יתאפשר ייצוג, הן בהגשת בקשות והן בהגשות השגות, רק לאחר חתימה על ייפוי כוח לייצוג.
 - **מנהל המחלקה חידד נושא זה בקרב עובדיו והנחה לדרוש ייפוי כוח מכל מייצג המטפל בבקשות למענקים.**
 - נמצאו מקרים בהם חברי הנהלה קבלו השגות באופן פרונטלי או באמצעות הטלפון/דוא"ל פרטי, כך שהשגות נוהלו במספר ערוצים במקביל. לטענת המחלקה, מפאת קוצר הזמן שניתן להיערכות, התנהלו וטיפולו בשיפורים באופן מתמיד ותוך כדי תנועה. הדגשנו כי יש לקבל את ההשגות רק בצורה כתובה ולהעלותם למערכת.

החל מחודש יולי 2020 כל ההשגות נוהלו באופן זה ואף פותחה מערכת ייעודית להגשת השגות מקוונות.

- בענפים שהם "עיתרי הוצאות קבועות" כדוגמת ענף האירועים ועסקים תנועתיים כדוגמת ענף התיירות קיימת בעייתיות, כך שהנוסחה הקבועה בחוק לחישוב המענק לא סיפקה עבורם

המבקרת הפנימית

מענה ראוי. כתוצאה מכך, סכום הפיצוי שמתקבל לא מכסה את הוצאות הקבועות של העסק. לפי הסמכות המוקנית בחוק, הוחלט לאפשר למנהל להגדיל את המקדם לחישוב המענק עד 30%, וזאת לאחר בחינת הדוחות הכספיים של העסק והפעלת שיקול דעת.

- הביקורת בחנה אקראית 20 בקשות של עסקים בהם הוגדל המקדם, לצורך בחינת תקינות הביצוע בעסקים אלו. בין היתר נמצא, כי בהנחיה פנימית, מיום 09/11/2020, אשר הופצה למפקחים ולרכזים במוקד הפיצויים, נאמר "בכדי לבצע התאמה של המקדם יש צורך בקיומם של כל התנאים המפורטים להלן", כאשר התנאי הראשון הינו: "שיעור הירידה במחזורים עולה על 80%". מבדיקתנו נמצאו בקשות, בהם הוגדל המקדם, גם כאשר שיעור הירידה במחזורים היה קטן מ-80%, עקב הוצאות קבועות גבוהות שנמצאו בדוחות הכספיים של העסק. הדגשנו את הצורך להיצמד לאמור בהנחיות ובנהלים ובעת הצורך יש לפעול לתיקון ההנחיה.
- ההנחיה תוקנה ובמקרים חריגים בהם הוחלט להפעיל את שיקול דעת וליתן מענק לפי גובה ההוצאות הקבועות גם שירידת המחזורים הייתה נמוכה מ-80%, הוכפל שיעור הירידה במחזור בגובה ההוצאות הקבועות.

המלצות

כתוצאה מכך שאפשרות הגדלת המקדם בוצעה בהליך פנימי ונוכח ממצאי הביקורת, כי קיימים מייצגים ספציפיים בולטים שמגישים את ההשגות להגדלת המקדם למענק ההוצאות הקבועות וזאת, בין היתר, עקב נוכחותם בוועדות הכנסת שעסקו בנושא. הביקורת הדגישה, כי יש לפעול במהירות האפשרית, לפרסום הנחיות לציבור ולקהל המייצגים, זאת על מנת לאפשר שיווין ומיצוי זכויות לכלל האזרחים והמייצגים.

תוצאות הביקורת

ההנחיה הפנימית שצוינה לעיל הפכה לנוהל שפורסם באתר רשות מסים (במענקי קורונה) ואף הועברה ללשכת רואי החשבון ויועצי המס וכן הובאה לידיעת ועדות הערר שאימצו נוהל זה. במקרים מיוחדים (לרוב בעסקים הנמנים על עסקי התיירות) הרחיבו ועדות הערר את ההתייחסות לבחינת גובה ההוצאות הקבועות ונתנו ביטוי גם להוצאות שירדו לטמיון כדוגמת: פרסום שלא מומש, עבודה שהושקעה בפרויקט שלא התקיים לבסוף ואף שכר עבודה שבמהותו הינו הוצאה שוטפת וכיוצא בזה.